

I.

UVOD

Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj uređen je i provodi se kao obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti te kao obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje. Predmet ovoga izvješća je obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti i rad Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: Zavod). Poslovi iz mjerodavnosti Zavoda u protekloj godini obavljali su se u skladu s propisima i Financijskim planom Zavoda i prema Programu rada koje je donijelo Upravno vijeće Zavoda, ali je u 2007. obavljen i čitav niz izvanrednih poslova.

U 2007. broj korisnika mirovina porastao je na 1,12 milijuna, ali je istovremeno nastavljen i trend porasta broja osiguranika, pa je u Zavodu u 2007. bilo evidentirano ukupno 1,58 milijuna osiguranika, tako da je i omjer između te dvije skupine korisnika usluga Zavoda nešto poboljšan u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 1 : 1,41 (u 2005. taj omjer je bio 1 : 1,39, a u 2006. omjer je bio 1 : 1,40), što ukazuje, između ostalog, na stabilnost mirovinskog sustava međugeneracijske solidarnosti.

Prosječna mirovina ostvarena prema Zakonu o mirovinskom osiguranju¹⁾ za prosinac 2007. (umanjena za porez i prirez) iznosila je 1.996,92 kn, što je za 4,88% više nego u prethodnoj godini, a udjel prosječne mirovine u prosječnoj neto plaći iznosio je 40,28%. Prosječna starosna mirovina iznosila je 2.206,06 kn, a udjel prosječne starosne mirovine u prosječnoj plaći za prosinac 2007. iznosio je 44,49% (u 2006. iznosio je 44,26%). Udjel prosječne starosne mirovine koju ostvaruje radnik za mirovinski staž u trajanju od 40 godina u prosječnoj plaći u Republici Hrvatskoj iznosi 61,12%. To je, uzimajući u obzir iste parametre, približno udjelima prosječne mirovine za puni radni vijek u prosječnoj plaći (obvezno osiguranje) u nekim europskim zemljama (primjerice: Belgija 67%, Finska 62%, Njemačka 63%, Slovačka 63%).

Trend smanjenja udjela mirovinskih izdataka (s uključenim izdacima za mirovine hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata) u bruto domaćem proizvodu nastavljen je i u 2007. te je udjel iznosio 11,09%, što je za 0,45 postotnih bodova manje nego u prethodnoj godini. Ukupni prihodi Zavoda iznosili su 26,347 milijardi kn, a rashodi 26,349 milijardi kn (u iskazanim svotama nisu uključeni prihodi i rashodi za mirovine i mirovinska primanja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata).

Osim mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti, Zavod provodi i postupke ostvarivanja prava na doplatak za djecu. Za prosinac 2007. bilo je ukupno 242 980 korisnika doplatka za djecu (za 9,80% više nego za prosinac 2006.) koji su primali doplatak za 455 761 dijete (za 9,51% više djece u odnosu na prosinac 2006.). Doplatak za djecu iznosio je u 2007. prosječno 363,90 kn po djetetu, što je za 32,1% više nego u prethodnoj godini, a za njegovo financiranje u 2007. utrošeno je ukupno 1,88 milijardi kn.

¹⁾ Zakon o mirovinskom osiguranju – "Narodne novine", br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07. i 35/08.

Tijekom 2007. Zavodu su podnesena ukupno 533 994 zahtjeva (što je 22 890 više nego u 2006.), od čega 179 801 zahtjev za mirovinu (88 800 tzv. "prvih" zahtjeva za priznanje prava na mirovinu u tuzemnom osiguranju i 39 717 zahtjeva za priznanje prava koji se rješavaju primjenom međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, te 51 284 tzv. "drugih" zahtjeva, tj. zahtjeva za ponovno određivanje priznatog prava), 4 834 zahtjeva za utvrđivanje mirovinskog staža, 309 871 zahtjev za doplatku za djecu, 14 654 zahtjeva za utvrđivanje svojstva osiguranika, te 24 834 zahtjeva koji se rješavaju u drugom stupnju. Osim toga, podneseno je i 117 785 zahtjeva za medicinsko vještačenje.

U 2007. u Zavodu je bio na rješavanju ukupno 604 401 zahtjev o pravima iz mirovinskog osiguranja (tuzemno i inozemno osiguranje) i doplatka za djecu (uključujući i 70 407 neriješenih zahtjeva iz ranijih razdoblja), od kojih je riješeno 517 366 zahtjeva ili 85,6%.

Osim redovitih poslova postupanja prema navedenim zahtjevima te isplate mirovina i doplatka za djecu, obavljen i niz drugih poslova koji su Zavodu dani u mjerodavnost na temelju zakona Republike Hrvatske. Ovdje, prije svega, treba istaknuti provedbu Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji²⁾, Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju³⁾, pripremu za provedbu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju⁴⁾, provedbu Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području stradalnika rata u BiH i članova njihovih obitelji⁵⁾ te Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu⁶⁾.

U provedbi Zakona o provođenju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. izračunata je svota obeštećenja za korisnike najviših mirovina i obiteljskih mirovina ostvarenih u razdoblju 1. siječnja 1999. do 4. kolovoza 2004. Obračun svote obeštećenja obuhvatio je ukupno 43 219 korisnika od kojih je pravo na obeštećenje ostvarilo 35 456. U provedbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji postupak prevođenja mirovina i naknada hrvatskih branitelja obuhvatio je približno 42 000 predmeta. U provedbi Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju izračunata je svota dodatka za preko 315 000 korisnika mirovina koje su ostvarene prema ZOMO-u, te je dodatak prvi put isplaćen uz mirovinu u studenom 2007. Tijekom 2007. na rješavanju je bilo i 11 450 zahtjeva za priznanje prava na temelju Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji, od čega je riješeno približno 5 700 zahtjeva.

U protekloj godini u Zavodu je nastavljen rad na projektima vezanima uz njegov preustroj i modernizaciju i stvaranju osnove za prelazak na novu procesno orijentiranu organizaciju rada, s potpunom informatičkom podrškom, uz uvođenje digitalnih dokumenata u poslovne procese Zavoda.

²⁾ Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji – "Narodne novine", br. 174/04. i 92/05.

³⁾ Zakon o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - „Narodne novine“, broj 79/07.

⁴⁾ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju - „Narodne novine“, broj 79/07.

⁵⁾ Ugovor između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji - Narodne novine – međunarodni ugovori, br. 2/06. i 6/06.

⁶⁾ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu – "Narodne novine", broj 138/06.

Cilj preustroja je preobrazba Zavoda u modernu javnu ustanovu za provedbu mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti, podizanje razine kvalitete usluga koje Zavod pruža svojim korisnicima, skraćivanje trajanja postupka za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja te smanjenje troškova poslovanja. Time će se, istovremeno, zadovoljiti i potreba usklađivanja organizacije i načina poslovanja Zavoda prema srodnim ustanovama u Europskoj uniji. Kvalitetno i učinkovito odvijanje poslovnih procesa u Zavodu neće ovisiti samo o novoj organizacijskoj strukturi i primjeni novih tehnologija, već, prije svega, o radnicima koji će morati usvojiti potrebna nova znanja i vještine za rad u novoutvrđenim poslovnim procesima uz korištenje nove informatičke tehnologije i uz povećani opseg posla. U vezi s tim, posloводство Zavoda smatra da je potrebno stvoriti uvjete da novi sustav kadrovske organizacije postane dinamičan i prilagodljiv potrebama novodefiniranih poslovnih procesa, jer će se u suprotnom upravo ljudski potencijali pokazati kočnicom u provedbi zadanih ciljeva preustroja.

Radi toga je u Zavodu izrađen cjelovit prijedlog novog modela plaća koji plaće veže uz rezultate rada i ostvarenje postavljenih poslovnih ciljeva, uvođenjem modela stimuliranja doprinosa u radu kroz sustav ocjenjivanja rada i nagrađivanja (bodovni sustav - osnovna plaća i povećanje plaće - promjenjivi dio plaće). Primjena novog sustava plaća ne bi rezultirala povećanjem mase sredstava za plaće, već bi se prostor za povećanje plaća zaposlenih u Zavodu stvorio njegovom reorganizacijom, optimizacijom poslovnih procesa, povećanjem financijske učinkovitosti, racionalizacijom broja zaposlenih te daljnjom informatizacijom i automatizacijom poslova.

Koncepcija i ciljevi preustroja Zavoda (a u sklopu njega i prijedloga novog modela plaća) u potpunosti su u skladu s programskim dokumentom „Strateški okvir za razvoj 2006.-2013.“ koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 4. kolovoza 2006., a koji kao osnovne ciljeve reforme javne uprave navodi stručnost, djelotvornost i zaštitu javnog interesa, smanjenje troškova poslovanja, neprekidno djelovanje radi povećanja stručnosti, profesionalnosti i znanja te uporabe moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije i elektroničkog poslovanja. Vlada Republike Hrvatske prihvatila je informaciju o tijeku preustroja Zavoda i ovlastila Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva da prijedlog novog modela plaća, izrađen u Zavodu, dostavi Radnoj skupini za izradu nacрта prijedloga propisa o plaćama u javnim službama, kako bi se predloženi model razmotrio kao jedno od mogućih rješenja, ne samo za Zavod, već za sustav javne uprave u cjelini.